

76
1767/12

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
EXPLICANS
EXANTHEMATVM DIVERSORVM
COMPLICATIONEM ET VICISSITVDINEM

QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICIIIS

ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
PRAESIDE

VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO

FRIDER. CHRISTIANO IVNCKERO

PHILOS. ET MEDICINAE DOCTORE
HVIVS PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PAEDAGOGII REGII AC ORPHANOTROPHAEI MEDICO
PRACTICO CONSTITVTO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

D. . OCTOBR. A. R. S. clo lccc LXVII.

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR

THEODORVS ANDREAS GOTTHILFF KRÜGER
BEROLINENSIS.

HALAE MAGDEBVRG. LITTERIS HENDELIANIS.

DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM

DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM

EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM
DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM

EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM
DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM

EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM
DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM



EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM
DI. ETATIO. INACCTA. MEDIC.
EXPLICATA
EXAMINATA. DIVERSORUM
COMPARATIONUM ET VARIATIONUM



V I R O
ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMO LONGE CELEBERRIMO

DOMINO
IOANNI GEORGIO LESSER

AVGVSTISSIMI PRVSSIAE REGIS CONSILIARIO AVLICO
ARCHIATRO ET EXERCITVVM MEDICO METROPOLIS REGIAE
ET CIRCVLI BARNENSIS INFERIORIS PHYSICO ORDINARIO
COLLEGII MEDICI SVPERIORIS

REC NON
COLLEGII QVOD SANITATI PVBLICAE INVIGILAT
MEMBRO GRAVISSIMO

PATRONO SVMME COLENDO

ET
V I R O
EXCELLENTISSIMO CONSVLTISSIMO
AMPLISSIMO
DOMINO
FRIDER. AVGVST. REICHHELM

CONSVLI CIVITATIS HALENSIS DIGNISSIMO
ET DE RE PVBLICA OPTIME MERITO

FAVTORI OMNI HONORIS CVLTV
PROSEQVENDO

NEC NON
V I R O
PRAESTANTISSIMO ET HONORATISSIMO
D O M I N O
GEORG. GOTTHILFF KRÜGER
POTENTISSIMI PRUSSIAE REGIS SECRETARIO AVLICO
ET QVAESTORI PVBLICO EXACTISSIMO
PATRI SVO OPTIMO

HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALEM
STVDIORVM ACADEMICORVM SPECIMEN QVALECVNQVE

CVM VOTO

OMNIGENAE ET PERPETVAE PROSPERITATIS

EA QVA DECET

VENERATIONE OBSERVANTIA AC CVLTV FILIALI

SACRAM ESSE VVLT

AVCTOR.

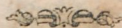


§. I.

Morbos quosdam suas seruare periodos, medicinam facientibus plane ignotum non est, atque inter illos quoque esse, qui, priscis licet temporibus vulgares fuerint morbi, apud plurimas gentes nostra iam memoria omnino euauerunt.

§. II.

Morborum autem, praesertim epidemicorum vicissitudines saepius deprehendere licet, ita ut grassationis vices
A 3 idem.



dientidem permutent atque alii aliis cedant locum, saltem duos vel tres morbos epidemicos simul vno in loco fauientes raro animaduertimus, imo vero sedulos obseruatores non fugiet, interdum vno in loco, prout sunt tempestates mensis fere quouis alium qualemcunque praesto esse morbum. Ita per *Acta medica Berolinensia Vol. IV. pag. 23.* Obseruatum est, morbillos anni MDCCCXVIII. mense Augusto sequutam esse dysenteriam, id quod idem anno MDCCCXIX factum esse obseruatores condocent. Cuiusmodi aliasque morborum vicissitudines plures a medicis clinicis designatas hinc inde crebrius offendimus. LANCISIUS *oper Tom. I. pag. 96.* huic rei exemplo adstipulatur practico, dum refert, eo tempore, quo Romae anno MDCCV subitae et improuisae mortis casus frequentiores inciderint, nullum aegrotum febres vna grassantes rebus humanis eripuisse; quum vero mortis subitae casus cessauerint, exeunte vere anno MDCCVI denuo esse obseruatum, febribus acutis et malignis morbisque pectoralibus adhuc plures, quam antea morte subita acciderat, e vita discessisse.

§. III.

Verum enim vero haec aliaque eiusmodi obseruata practica satis digna hic facere illustriora iam animus non est, viam mihi tamen parant ad aliud in morbis et *chronicis* et *acutis* nec infrequens *phaenomenon* nec insolitum, nimirum

ad

ad diuersorum exanthematum complicationem eorumque per
vices successiones ac vicissitudines, quoad fieri potest, bre-
uibus explicandas.

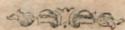
§. IV.

Equidem non nego, hoc labore me meis quidem vo-
tis omnino non satisfecisse, nec etiam tot vires, nec tantum
experientiae, quibus id praestare possem, in me esse sentio.
Interim attentum me fecit haec res, ideo alios commilitones
mecum in re eadem excitare auresque vellicare contendam.
Id circo etiam facile, quod plane confido; beneuolus lector
condonabit, si quaedam satis cognita et nuper modo pro-
posita e pathologicis hic plane missa fecerim, longior enim,
quam par esset, meaque iam fert ratio, foret dissertatio.
Collecto igitur tenui fasciculo ac veluti ichnographia qua-
dam hoc munere fungi mihi iam sufficiet.

§. V.

Itaque sine vltioribus ambagibus ad rem propositam
ipsam accedo. Et quum pleraeque fere omnes dissertatio-
nis paginae exanthematum nomen prae se ferant et crepant,
quid sibi velit haec appellatio, e pathologia in memoriam
reuocasse, necessarium esse existimo. Exanthematum vero
nomine, generatim accepto, nihil aliud scholae medicae si-
gnificare consueuerunt, quam illa omnia, quae motu interno

co-



coacta in cute eiusque reticulo spatio proprio, figura et colore peculiari inuicem distincta praeter naturam deposita conspiciamus. Habere hic omnino plura, quae quidem recte distinguere, singula vero curate diuidere oporteat, quae a toto labore non essent aliena. At vero quia nostrum in finem haec iam nullum negotium facessere possunt, nihil de diuersa exantheum figura, ipsorum colore variaque materia, quae in sanguinis, feri aut lymphae, quin plurium subinde humorum simultanea inuicem praua mixtionae et corruptione est posita, sum dicturus, neque etiam, quum diuersam humorum deprauatorum indolem vbique satis et accurate non perspiciamus, de illorum discrimine, quod aegrotorum diuersitas, aetas, sexus, temperamentum, vitae genus, aër et locorum qualitas important, acturus sum, nec quid haec omnia ad diuersam exantheum indolem cognoscendam forte conferant, quia exantheum pathologiam designandam non suscepi, iam non definiam.

§. VI.

Hiscè igitur omnibus reseratis repetere sufficit, exantheum esse vel sola vel cum alio quodam morbo coniuncta, atque eiusmodi morbum esse vel chronicum vel acutum. De solis exantheum sine alio morbo coniunctis, ut achoribus, crusta lactea, scabie, purpura chronica, res non est obscura et de illis agere hic nihil attinet.

§. VII.

§. VII.

Omnino autem exanthemata cum morbis chronicis coniuncta accidere, per obseruatores non est incognitum, et praxis clinica adhuc hodie idem satis superque contestatur. E. gr. hydrops interdum soluitur scabie, paralysis purpura, quartana, malum hypochondriaco - hystericum scabie, purpura, et quae sunt alia.

§. VIII.

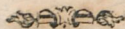
Qua autem ratione fieri queat, vt in chronicis morbis efflorescant exanthemata, facile perspicitur; etenim non e variis solum, quae iam antea fuere in corpore collectae, impuritatibus prouenire intelligimus, sed potissimum quoque in ipsos motus contra vitium visceris quaecunque restaurandum directos et susceptos, resoluentes, orgasticos, congestorios et spasticos, sub quibus quasi postliminio humores etiam atque etiam concussi, dissoluti vehementer deprauantur et in deterius ruunt, culpa & causa videtur omnino transferenda.

§. IX.

In febribus autem exanthemata prae reliquis morbis apparere solent. Febres quidem simplices intermittentes rarius eiusmodi complicatione aut consecutariis sunt stipatae; non deerunt tamen casus, quos plures, quam quidem opi-

B

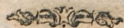
nare.



naremur, praxis attenta suppeditabit. Ne autem frustra haec dixisse videar, vnicum saltem casum in rei illustrationem hic afferam. MEIBOMIVS dissertation. in FERNELII pathologiam, vidimus, inquit, hic superiori et hoc CLO DCLXXXI. anno in tertianis omnis malignitatis experimentibus tertio quartoque paroxysmo desinentibus exanthemata a petechiis bene distinguenda; sunt enim cum tumore aliquo coniuncta, qualem in cute ab vrtica adusta observamus, pruriunt praeterea et cum febrili paroxysmo prorumpunt, cum eodem autem evanescent. His vero experientia edocti addimus, febres intermittentes, praesertim tertianae, quando statum epidemicum prae se ferunt, pleraeque in typum continuum degenerant, ita ut saepius non tam exanthematicas simulent, sed re vera cum ipsis exanthematicis complicantur.

§. X.

Licet febrium intermittentium simplicium causa proxima quidem sit specifica et ab illa continuarum omnino diversa, atque antecedens frequentissime et verissime in primis viis ac visceribus chylopoeis vitiatis haereat, vix tamen potest credi, solum peccatum ratione rerum sex nonnaturalium semper has febres producere, si in statu epidemico grauioribus symptomatibus, quam a commissis erroribus diaeteticis fieri solet, instar acutarum et malignarum decurrunt,



runt, nisi varia alia deprauatorum humorum vitia praecesserint. Quibus quidem deinde a primarum viarum colluvie sub motibus febrilibus magna fieri potest et accedere deprauandi et crescendi accessio, si pars materiae peccantis non parua sub frigore quidem resoluta, praeparata et ad excretionem in intestina progressa motus naturae culpa, mali praesertim regiminis vitio accedente, per vasa resorbentia in sanguinem aduehitur, adeoque fit morbus veluti consensualis et tralatitius, ac proinde magis ex alio loco, ac morbus residet, causa affigere incipit. Et quum in febribus intermittentibus epidemicis, quae indolem malignarum et symptomata referunt, motus a natura magis ad peripheriam dirigantur, facto ita per resorptas varii generis impuritates miro magmate et cramate cum reliquis iam antea vitiatas humoribus facillime via paratur exanthematibus inde generandis.

§. XI.

Sed progredior ad febres acutas malignas, quibus exanthemata frequentius solent interesse. In hisce vero sunt, quibus per essentiam et necessario exanthemata sunt coniuncta, quippe quae, febris si semel eruptionem parat, ad curam amandari omnino debent, ut sunt variolosa, morbillosa, vrticata; reliqua pleraque exanthemata ut febribus malignis illisque, quae malignitatis saltem habent consortia, ut



interfint, non adeo neceſſe eſt, vt ſunt petechiae, purpura alba et rubra cet. Videntur quidem non raro perruptura, ſed non ſemper omnino fieri ſolet, et plures febre petechiali laborantes et ſine petechiis et cum iisdem partim ſanctatem recuperarunt, partim expirauere. At vero ſi dicendum, quod rei eſt practicae, eo tempore, quo petechiae et purpura epidemice graſſantur, in compluribus aegrotantibus, ſi paullo curatius illos inſpexeris, haec exanthemata, licet exigua quantitate, comparuiſſe licuit obſeruare.

§. XII.

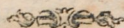
Atque ita via munita, adire poſſumus ad ipſa exanthemata, et propius intueri eorundem complicationem et viciffitudines in febribus malignis. Varia et hic dantur exanthemata et diuerſimode complicata reperiuntur; non tamen per ſingula eundo, ſed racematim decerpendo rem expedi- am. Itaque primo eorum loco ſint varioloſa, peculiaria illa exanthemata ſecundum mira ipſorum phaenomena. In his experientia docet, non raro accidere, vt interdum ab initio, crebro tamen ſero iſta cum purpura rubra vel alba vel pel- lucida, quid quaeris, interdum cum petechiis commixta ſimul proueniant, id quod indicio eſt, maiorem humorum adefſe prauitatem febremque grauiorem prae ſe ferre mali- gnitatem. Ratione viciffitudinis exanthematicae hic ſingulare plane occurrit phaenomenon, tempore nimirum vario- larum

larum grassantium deprehendas non adeo infrequenter punctiones scabie aut achoribus infectos, et de improviso, medicamentis ante frustra datis, sine damno recedunt eorumque vices quasi suscipiunt variolae, hisque demum superatis scabies et achores interdum noua efflorescentia solent apparere. Atque de morbillosis exanthematibus idem obseruatur, quod paulo ante de variolosis ratione complicationis est dictum, omnino valet.

§. XIII.

Ita saepius in febribus exanthematicis expulsa vna exanthematum specie symptomata mitescunt aegerque sanitatis recuperandae spem facit omnem, sed subito nouus oritur labor et noua exanthematum species expellitur et spem conceptum fefellit; his quoque secundae speciei efflorescentiis feliciter extrusis quandoquidem tertia, imo quarta species, licet raro, superuenit, et cumulatam plurium humorum prauitatem motuumque febrilium malignitatem indicant. Eiusmodi vero exanthemata specie diuersa in decursu februm obuenientia multo adhuc grauiora symptomata important. Ea enim est februm exanthematicarum, praecipue malignarum, conditio, vt etiam vnica exanthematum specie stipatae aegrotos in anceps vitae periculum coniciant, eo magis vero istos iugulent, si plura diuersa exanthemata vel successiue vel simul mixta prorumpunt. Ita petechiarum

B 3 cum



cum purpura rubra vel alba complicationem in praxi non raro obseruamus. De illa autem tamquam petechiarum confectario metuere possumus, si post petechiarum deflorescentiam nullum aegroti sequitur leuamen pluresque iam antea ita aegrotarunt, quod periculum eo grauius redditur, si petechiae multo serius et quidem mali coloris prouenerint. Et si vel maxime petechiae se per omnia rite se gesserint, ratione efflorescentiae versus sextum vel septimum diem, et ratione boni coloris, atque etiam intra diem tertium euauerint, attamen aeger non releuetur, nouum omnino latet quaecumque exanthema, quod intra diem XVII. vel XVIII., interdum citius prouenire solet, et, nisi trucidauerit, morbi durationem de nouo ad aliquot hebdomadas producit.

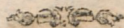
§. XIV.

Purpura rubra, alba et pellucida in febribus malignis saepe quidem solae sunt, partim tamen cum petechiis, variolis et morbillis coniunctae, partim horum exanthematum euadunt confectaria, imo uero inter se varias efficiunt mixturas et complicationes, ita purpura rubra et alba, alba cum pellucida simul existunt. In Miscell. N. C. Dec. III. a. 9. & 10. Obs. 187. pag. 329. D. MENTZELII exstat obseruatio de puerpera febrim malignam miliaris siue purpura alba cum vesiculis pellucidis seu Crystallinis laborante, ubi pag. 331. hoc

hoc discrimen eo planius in oculos incurrit, dum brachia, inquit, manus, pectus et scapulae vbique papulis albis, magnitudine seminis milii cum interspersis vesiculis pellucidis obscure apparentibus adspersa erant. Et RIVERIUS in praxi et Observationibus anno MDCCXXX. Cent. I. Obs. XXI. hanc purpuram annotauit rubram esse sequutam, vbi nimirum post rubrae deflorescentiam aeger non conualecebat, cum quotidie inspexit, et tandem versus diem XVII. talem purpuram pellucidam de nouo circa pectus et hypochondria deprehendit, quae vbi abiit, tum demum aeger sanitatem recuperauit.

§. XV.

Haec purpura pellucida, diaphana seu crystallina, *der durchsichtige, Glas- oder Perlen-Friesel*, saepius in praxi clinica, quam quidem putauerimus, et plerumque periculosa occurrit. In purpura rubra et alba tam cuticula, quam corpus reticulare mucosum a materia stagnante deposita, in purpura pellucida vero sola cuticula eleuatur, et hinc non adsunt noduli, sed vesiculae, et quum cuticula sola purissime pellucida sit, in pustulis non est color, quia materia hisce vesiculis contenta simplicissima est consistentiae, scilicet aëreo-spirituosae. Obscure ob paruitatem apparet visumque non acrem plerumque solet fugere. In Miscell. N. C.



C. Dec. III. an. 7. et 8. Obseru. 206. D. BRUNNERVS factis dilucide hanc purpurae speciem delineauit.

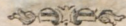
§. XVI.

In infantibus nihil frequentius, quam scarlatinam cum purpura, scarlatinam cum rossalia complicatam deprehendimus, et rossalia quum per se affectus infantibus plerumque sit periculofus, efficitur eiusmodi complexu, id quod forte sine eodem fieri potuerit, vt pauciores infantes inde eluctentur. Est. quidem rossalia, quod nomen ab Italis descendit, purpurae species, et maxime in infantibus obuia, erysipelati potius, quam purpurae verae accedens; SENERTO et eius popularibus est quidem scarlatina, sed verum est inter scarlatinam, purpuram rubram et rossaliam discrimen. VALENTINI in praxi medicinae infallib. pag. 650. rossaliam recte interpretatur per maculas volaticas, *den Flug, das Flug-Feuer*. Est huic affectui, quod germanice ita exprimitur, potissimum peculiare. Initio occupat petus cum febre, et locus affectus praebet colorem roseo-purpuratum, cuiusque tantisper eleuatam reddit, ambitu palmam aequans, supra se et infra album cingulum praese ferens, serpit et procedit inde pededentim ad partes extremas, et si sub hac progressionem orificia inferiora, vuluam et anum occupauit, plerumque per illa loca retrogreditur, quae retrogressio mortem omnino solet asserre. Quodsi vera eadem

eadem praetereunt partes inferiores, non pauci infantes, si a lactantibus plane discesseris, iusta medendi methodo possunt seruari. Eiusmodi exanthematum simultanea proruptio tironibus difficile facit iudicium, ad quam classem talia mixta et complicata sint referenda. Ideoque KANOLDVS, vt attentionem practicam hac in re incendat, in Collect. Vratislav. anno cIo DCC XXXVI. mense Martio pag. 286. febrem scarlatino-vesicatoriam in virgine nobili XVII. annorum curatius referre annisus est.

§. XVII.

Successiua igitur exanthematum perruptio esset quidem plana; at vero illa, quae varia et dissimilia vna proueniunt, non adeo sunt in promptu. Plane nihil etiam hic implicat. Quum enim exanthemata vel in vasis excretoriis serosis et lymphaticis vel extra vasa haereant deposita, variaeque et dissimilis dyscrasia cacochymica in corpore vna praesto esse possit, vti in non paucis otiosis sedentariis, licet sat impensarum, sanguinem purum vt nanciscantur, in dieteram et medicamentorum vsum faciant, solet contingere, facili negotio id possumus arbitrari. In laesa profecto proportione motuum ad humores et versa vice humorum ad motus ratio posita est praecipua. Qua autem posita impuritates, quoad eius fieri sufficiat, separari et excerni non possunt, serum ideo retentum lympham reddit spissiore, cum qua



fi humores salini et biliosi implicantur, sanguinis crasin, semel hanc ingressa, inficit omnem mirum in modum; hinc non aliae, nisi dissimiles secretiones et excretiones fieri possunt, praesertim quum impuris hisce humoribus motus accedant febriles, in quibus principes excretorii potissimum tendunt ad peripheriam, adeoque a diuersa et dissimili plurimum inuicem humorum, sanguinis, feri, lymphae et bilis corruptione, facile possunt dissimilia et varia simul generari exanthemata. Negari enim non potest, naturam fati esse compotem, quae innumeras nouas, quas ne mente quidem consequi valeamus, formet mixtiones.

§. XVIII.

Quis igitur ex his omnibus non videt, maximam vim existere quorumuis exanthematum in aegrotorum corporibus vel ad sanitatem postliminio restaurandis, vel ab illa ad vitae discrimen accelerandis? Quis autem non simul intelligit, necessitatem vicissim existere eorundem dignam et magno opere vtilem in clinicorum Medicorum cognitione? Quare, nisi qui indolem exanthematum, vimque malignitatis omnem, causasque eas, quibus hominum corpora infestantur, penitus perspexerit, medendo, quod optat, perficere non poterit.

§. XIX.

§. XIX.

Multa hanc in rem dici possent et plurima addi, sed haec sufficiant. Atqui longis ex auctoribus inuestigationibus opus non est, sed futura, cuius gratia etiam hoc thema, rudi quidem ichnographia, proposui, attentione clinica, vtpote quae illa, quae desunt, facile supplebit, et quisque perspicit, quanti momenti hoc sit argumentum. Vtilitas et veritas practica se offert ipsa, atque sui cognitione se vnicè commendat.

§. XX.

Quum autem, vt cum GALENO loquar, neque propter se cetera omnia ad artem spectantia aut discimus, aut docemus, aut denique auscultamus, sed quod eorum vnum quodque sit ad finem vile, (de V. Sine aduersus ERASISTRATVM cap. 7.) non erit alienum, si aliquot cautiones clinico-practicas hisce allatis adiungam.

§. XXI.

Quia pleraque exanthemata, praeter variolosa, morbillosa atque vtricata, non necessario in cute sunt deponenda, ratione methodi curandi, quam nouissimi quidam auctores, per vomitoria eaque iterata auertendi exanthemata, vnicè commendant, ne grauius quoddam in aegrotum admittamus facinus, non mediocrem diligentiam, sed omne

genus cautionis oportet adhibeamus. (Vid. CAR. ALLI-
 NII libell. de Miliarium origine, progressu, natura et cura-
 tione. it. WAGNERI methodus noua medendi in malignis,
in der Hamburg. vermischten Biblioth. II. B. 2. St. pag. 224.
 seqq.) Nisi plethora et nimius sanguinis orgasmus aliaque
 fontica contra indicent, sub initium februm exanthemati-
 carum lenia vomitoria, *evacuans* data, etiam iterata, non plane
 improbamus; etenim primarum viarum lenis vacuatio num-
 quam per omnem februm cursum est negligenda, interim
 eadem non semper per vomitoria, potest per aluum quo-
 que laxiorem, clysteribus emollientibus, *mannatis*, rhabar-
 barinis obtineri. Vtique haerens in primis viis deprauato-
 rum colluies sui mora peior euadit ac facile per vasa re-
 sorbentia cum sanguine commixta inferre grauia potest sym-
 ptomata, et, quod non est inficiandum, indolem febris et
 exanthematum adhuc maligniorem, et ipsa exanthemata, si-
 ne quibus forte febris desierit, demum efficere potest.

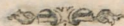
§. XXII.

Vicissim autem in omnibus exanthematibus, praeser-
 tim februm malignarum, plane nos abstineamus a calidis
 sudoriferis medicamentis atque aestuoso nimis regimine; his
 enim accidere potest, neglectis forte primarum viarum va-
 cuationibus, vt hoc conamine per illa calida remedia collu-
 vies ista, in primis si bilis specificce corrupta se illi immiscue-
 rit,

rit, in sanguinem ita coacta eo facilius producat exanthemata, saltem illa faciat copiosiora, quasi per metastasin imprudentia artificiali inductam. Quid quaeris? Ob nimiam sanguinis ebullitionem e contrario potest accidere, ut materia, in humoribus haerens et ad sui excretionem parata retro detineatur, supprimatur, atque eo grauius afficiat viscera. Hinc vtrunque aegrotus in vitae discrimen coniceretur. Hinc illae lacrymae.

§. XXIII.

Itaque semper vnicui attendat medicus, quatenam excretionis species sit potissimum promouenda, hanc adiuuet et praestet prouidentissime, eoque, quoad eius fieri potest, annitetur, ne tam motus, quam materias peccantes cum earundem vehiculis habiles reddat atque ad liberum praeparet et facilem exitum, et identidem aduertat animum, quae omittenda, quas autem excretionem deprehendit necessarias atque in primis vriles, nullo modo eas turbet et contraria medicina supprimat. Ita exanthemata febrium symptomatarum requirunt quidem sui curationem, sed caussa praecipua et commodae in hanc rem secretionem et excretionem non sunt negligendae, ne frustra atque in aegroti perniciem quicquam moliamur. Quodsi hydropi accesserit scabies cum motibus febrilibus, hic diaphoretica, nedum su-



dorifera, forent plane absurda et noxia, incidentia potius, resolutentia, temperantia, diuretica cum appropriatis vacuandibus continuanda, quippe quae fomitem morbi afficiunt, atque effectum salutarem edere possunt.

§. XXIV.

Numquam medicus sit adiaphorus, nihil quidem differat, nihil tamen agat in contrarium, ideoque vno imperu quaetus tentare sibi non sumat, quod successiue, maturo potius consilio et securius poterit efficere. Si duae indicationes vrgent et simul attingi nequeunt, tum satisfaciendum utique est primariae, quae semper est praeferenda. In his igitur praeposteram fugiat sedulitatem, qua multa auxilia vna et saepe contraria adhibere student, qua re efficitur, vt nullae indicationi demum satisfaciat. Indicationes contrariae, licet diuersa simul adsint exanthemata, citra necessitatem, nedum citra rationem, non sunt coniungendae, nec medicamentis pluribus cumulatis vna mixtis tentemus id, quod vno vel altero remedio securius consequi poteramus.

Eiusmodi Miscellanea sunt

Non bene mixtarum discordia semina rerum.

Atque ipse Medicus aequae se probat, ac

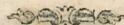
Humano capiti cervicem pictor equinam

Iungere si velit, et varias inducere plumas

Vndique collectis membris.

§. XXV.

Vires aegrotantis in complicatione exanthenatum quovis modo conseruandae et excitandae sunt. Haec indicatio, quae non incongrue vitalis dici potest, eo magis obseruanda venit, quo magis partim nimia excernendorum exanthenatum diuersorum quantitas constantiam virium expellentium requirit, eaque absente summum periculum imminet, partim natura februm malignarum epidemicarum, ex praesente simul destructione fluidi neruei ad defectum actionum plerumque inclinat. Frequenter itaque analeptica reliquis congruis remediis interponenda erunt, eaque talia, quae grata sensatione naturam excitant, et nullum tamen sanguinis orgasmum §. XXII. producunt. His frigidis analepticis adnumeramus consueta iulapia ex aquis refrigerantibus et syrupis analepticis composita. Singularem analepsin praestant paucissimae guttulae naphtharum vitrioli et nitri saccharo instillandae, aqua multa diluendae, congruoque tempore exhibendae. Magnarum etiam virium sunt pulueres nigri Hallensium, qui admodum debilitatis et languescentibus vires paucis momentis restituerunt, vt id saepius NENTERVS Fundam. Med. Theor. Prax. pag. 316. obseruauit: Hoc respectu praeclari etiam vsus est, vinum leniter acidulum



lum maxime vetus Rhenanum, quod sufficiente phlegmate dilutum et copiose in languore motuum febrilium propinatum, omnium fere analepticorum virtutem superat longissime, dum acidum spirituosum nervis admodum est amicum. Quemadmodum enim vinum vigente febres calorem auget, ita deficiente necessario vigore eundem restituit. Neque auctoritate probatissimorum practitorum haec assertio destituta est; suo enim iam tempore SYDENHAM vsu vini in debilitate sub febribus obuiente commendauit, et adhuc magis PRINGLE analepticam illius virtutem in febribus laudauit et obseruationibus illustrauit. Haec conseruatio virium maximi omnino est momenti, quanta enim etiam adsit et copia et malignitas materiae peccantis, ea tamen superari et feliciter exanthematum forma excerni potest, si modo perpetuitas actionum satis sit constans, moderata ac alacris, quare haec indicatio vitalis medico semper curae cordique esse debet. Saepius eundem in scopum quoque conducunt vesicatoria, quae vires exanthemata expellentes valdopere excitant. Hanc vtilitatem primo HAMILTON in febre miliari proposuit, postea vero plures obseruatores eandem per instituta experimenta comprobata inuenerunt. Optima etiam tam ratione quam egregio cum effectu imponuntur vesicatoria brachiis et suris simul ad exanthematum eruptionem promouendam, quia hoc modo fibrae nerueae relaxatae in variis locis stimulantur, vt mate-

riant

riam exanthematicam prompte et magis in vniuersa periphēria excutiant.

§. XXVI.

Numquam medicus nimis sit securus, sub specie caloris naturalis simul malignitas et exanthemata, praesertim si laborat mens, delitescunt; februm exanthematicarum induciis, vna exanthematum specie licet iam abacta, ne fallatur a tam subdolo morbo, caute et attente agat omnia, latet saepe adhuc aliud exanthema et febris de nouo quasi caput extollit, quibus induciis quum credideris fuerisque negligentior, quos seruare per DEVM potueris aegros, vita tum illos non raro tua culpa priuabis. Et sic saepe a posteriori quidem, summam fuisse malignam, obseruabis et cum dedecore, quod vel maxime non decet medicum, dices, non putaram.

§. XXVII.

Atque illos aegrotos, qui febre exanthematica plane soluta versus vesperam febriculae lentescens schema adhuc prae se ferre videntur, debitis ac conuenientibus medicamentis, ne quid magis fonticum oriatur, porro accurare non obliuiscatur. Idque aequè magis erit necessarium in chronicis exanthematibus, quippe in eiusmodi aegrotis, licet exanthemata

D

mata



mata plane abierint, ob vitia certo in visceribus latentia, deficcationes, obstructions nodosās, scirrhosās, motuum lentescantium vespertinae exacerbationes perseverantes multo sunt ominosiores.

§. XXVIII.

Et quum epidemiae tempore a medicis quibusdam duplici non raro modo soleat peccari, dum quidam mortis timore arbitrantur, de vita sua esse actum, si aegrotos febribus exanthematicis correptos inuiserint, et si demum accesserint, procul a lecto et aegro ceu procul a fulmine affident; quidam vero vel eodem timore commoti aut laborum detrectatione adducti aegrotis visendis sibi non vacare caussantur, se aegrotos tales iam complures et vidisse et curasse, domi praescriptis medicamentis aequè bene, quam coram ipsis prospicere se prodesse posse, non opus sibi esse inspectione, haec sanctus et religiosus medicus a se abesse iubet, Deo confidens etiam in hoc aegrotos visendi munere diligens sit et sollicitus, sit ipsi religio, quicquam facere, quod existimat, posse displicere DEO ac nocere aegrotis, secum cogitet, saluo officio, salua fide non posse, quin aegrotis, in eiusmodi morbis humanissime ac diligentissime intuisat. Ex infidis profecto, imprudentibus, turbulentis, negligentibus nunciis de aegroti constitutione, morbi indole aliisque necessariis

fariis non ita, ac oportet, fieri potest certior, vnde nec debi-
cum praestare auxilium, adeoque neque aegrotis, neque sibi
fatisfacere poterit. Etenim magnae latebrae sunt in his ex-
anthematibus malignis, magni recessus. Interim aliquid fieri
solet. Atqui sic medicus in visendi munere negligentior vel
e DAVO quodam, nuncio, serius quidem et non sine mentis
consciae labe tandem discat, peiorem esse morbi indolem,
quam putarat, tum profecto saepius docta
plus valet arte malum.

TANTVM.





PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO

CANDIDATO

S. P. D.

ANDREAS ELIAS BÜCHNER

FRIDERICIANAE H. T. PRORECTOR.

Excellens, quo alii prae aliis eminent, ingenium, nec laudem in se, nec vituperium meretur, cum, tamquam benignissimae Naturae donum, a coelo in mortales dimittatur: fit tamen, ut adeo nos, nescio quibus illecebris, ad se trahat, ut non possimus non eos, quibus contigit, suspicere, amare. Amavi TE ideo, PRAENOBILISSIME CANDIDATE, nec odisse eum potui, quem, quantum TE, amavit Natura. Id etiam in laudem TVAM cedit, quod plures, quam mos fert, annos Medicinae addiscendae dicaueris. Si quae umquam enim scientia, Medicina certe operam, studium, tempus requirit, cum generis humani felicitati destinata sit, nec, leuiori notitia acquisita, absoluta dici queat. In eo demum est, ut TIBI ab Ordine Medicorum gratioso decretus summus in Medicina Gradus conferatur, de quo merito et ego laetor. Gratulor itaque TIBI de isto honoris augmento, DEVMque T. O. M. precor, velit omnia TVA conamina in patriae et aegrotantium salutem dirigere, vertere. Vale meque, quod hucusque fecisti, ama. Dab. in Frideric. d. III. Octobr. MDCCLXVII.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

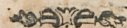
IO. PETR. EBERHARD

MED. PHILOS. ET MATH. PROF. PVBL. ORDINAR.

Maximopere sane laetor, dum TE, PRAESTANTISSIME DOMINE CANDIDATE! quem in scholis meis physicis et medicis, diligentem admodum habui Auditorem, iam animaduerto exornandum Honoribus in Medicina supremis. Probasti Facultati nostrae Medicae, egregios TVOS in arte salutari profectus, et ita quidem probasti, vt fausta quaeuis atque praeclara de egregio ingenio TVO sperare nobis omnibus liceat. Suetta examina cum laude sustinisti, et nunc publice quoque demonstrabis TE non inutiliter transegisse tempus vitae TVAE academicae. Habeo itaque quod TIBI gratuler, et profectus TVOS egregios, et dignitatem Doctoralem TIBI mox conferendam. Perge hoc modo, et progredere in coepto laudabili tramite, PRAESTANTISSIME KRÜGER! quod si feceris, vtique et vtilissimus olim eris rei publicae, et salutaris aegrotis. Vale.
Dab. in Reg. Frider. d. I. Octobr. cl. MCCCLXVII.

D 3

CAN-



CANDIDATO DIGNISSIMO

AMICO OPTIMO

S. D.

H. C. REICH

M. C.

Quod optavi saepius, ut possem TIBI publicum aliquod amoris erga TE mei monumentum sancire, id mihi contigisse maxime laetor. Nam cum me elegeris, cui disputandi publice TECUM prouinciam mandares, amplissima mihi oblata est occasio significandi et TIBI et aliis quam vehementer TE diligerem sed profecto non vna exstat causa, cur TE amem. Ut enim, cum primum me videres statim aditum ad amicitiam mihi TVAM aperiisti, ita me in amicitiam TVAM receptum eo amore profecutus es, qui in amicos eosque integros cadit, atque plura etiam, quam expectaueram mihi dedisti verae amicitiae documenta. Quae quidem etsi vel sola satis valebant ad amorem meum TIBI conciliandum, tamen praeter haec inueni multa maxima admiratione atque amore digna. Nam cum animam integritate atque magnitudine mihi TVVM commendaſti, tum vero etiam egregia TVA et literarum elegantiorum
 ſcien-



XXXI

scientia et praesertim rei medicae peritia, ita me affecisti, ut
amori erga TE profecto cederem nemini. Sed spei meae, fo-
re ut tantorum bonorum praemia TIBI offerantur, iam satis-
factum est a praestantissimo Medicorum ordine, qui summos
TIBI in arte medica honores ita decrevit, ut cum omnes, qui
te noscunt, tum vero ego iure quodam meo TIBI possim
gratulari. Viue diutissime, mi KRÜGERE, ut ipse fruaris
felicitate TVA, ut Parentes optimi votorum compotes fiant, ut
aegroti habent, ad quem, rebus trepidis, confugiant, ut ami-
ci denique amicum diutissime venerentur longe optimum.
Vale. Dab. Halae ad Salam d. II. Octobr. MDCCLXVII.



V I R O

PRAENOBILISSIMO ATQUE DOCTISSIMO,

DOMINO CANDIDATO

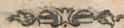
AMICO SVO AESTVMATISSIMO,

S. P. D.

IO. GEORG. FRIEDERICVS BÜCHNER,

M. C. OPPONENS.

Cum vitam TVAM academicam nunc ad finem perducis ex-
optatum, summique ab Illustri Medicorum Ordine iam TIBI
collati



collati sunt honores, facere omnino non potui, quin etiam
 iis accerfer, qui hodie animi uoluptatem, mentemque decla-
 rant. Postulat id summa, quae inter nos floruit, amicitia,
 quae a me nunquam violari debet, ut me iam accingerem ad
 amicorum TIBI congratulantium numerum. Accedit ad hoc,
 quod me, cui dissentientis partem obtulisti, reputaueris di-
 gnum, adeoque nouum TVI erga me amoris et amicitiae do-
 cumentum mihi exhibuisti. Lubens igitur id, quod mihi de-
 mandasti, officium, in me suscepi, ex ea ratione, ut istud no-
 strum amicitiae vinculum maiora acciperet incrementa. Gra-
 tulator itaque mihi de hac indulgentissima erga me amicitia; gra-
 tulos etiam TIBI, AMICE SVAVISSIME, de egregiis in arte sa-
 lutari acquisitis honoribus. Faxit igitur supremum, quod
 cuncta regit, Numen, ut omnia in eius gloriam et proximi
 emolumentum felicissime TIBI succedant, quo OPTIMVS PA-
 RENS ex laboribus TVIS et conatibus practicis senectutis oble-
 tamentum percipere possit atque solatium. Vale, mihi que
 imposterum, si merebor, faue.

Wie die zärtlichste Gattin den Arm des theuren Geliebten,
Erunken von Freude, umfaßt;

Wie sie schön nach ihm blüht; nicht spricht, nur denke und empfindet,
Was sie nie stärker empfand —

Freund! so gehet Dir heut der Musen schönste zur Seite,
Kränzet mit Lorbern Dein Haupt.

Sieh! Sie winkt zum Parnas — Schnell rufen die himmlischen Schwestern
Laut ihren Beyfall Dir zu.

Laß mich, würdigster Freund! des Herzens heilige Regung,
Die unsre Freundschaft gebahr,

Laß mich, stärker entflammt in Deinen Busen sie schütten
Und dann erkenne den Freund.

Ruhm umkränzet Dein Haupt! Nicht Ruhm, den der wütende Krieger,
Stampfend auf Leichen, ersicht:

Nein! zum Besten der Welt, entricket dem Mörder der Menschen
Deine Hand plötzlich den Raub.

Greife danken Dir einst das Blut, noch länger zu leben;
Elende wimmern nicht mehr,

Wenn Dein unrüglcher Mund der Gesundheit Hoffnung verheißet —
Folgsam gehorchen sie Dir!

Freund! gebrauche die Kunst, die Aeskulap uns gelehret,
Zu Deiner Mitlebrüder Wohl!

Seegnend bliken sie dann zu Dir, ihrem einzigen Retter
Und Deine Seele fühlt Lust.

Aus wahrer Freundschaft widmet diese Zei-
len zum unverändernden Andenken

Christian Adolph Helwig,
aus Liefand, d. N. G. B. Oppon.

E

VIRO



V I R O
 PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
 THEOD. ANDR. GOTTH. KRVGER
 SVMMOS IN MEDICINA HONORES
 CAPESENTI

S. P. D.

ADOLPH. GODOFR. REINHARDT.

Iam satis Musis operae sacraſti,
 His manus ſtruxit TVA nunc ſat aras
 Hic, quibus ſollers, *Pylades*, lirabas!
 Aufuge de hinc!

Perge, nam dudum reuocant paterni
 TE lares, iuſtos vt iis honores
 Rurfus exſoluas, nec iis recuſes
 Thura referre.

Quid manes? dudum TIBI met *Camoenae*
 Serta neceſbant, ſapiensque *Pallas*,
 Vt caput dignum decorarer, altrix
 Obrulit illa.

Illa ſuſpenſus quid adhuc repellis?
 Non mouent TEMET pia ciuitatis
 Vota? non TE vox patris, et cohortis
 Clamor amicae?

Nonne

Nonne spes aegri? grauibus repressus
 Qui malis tardos oculos retorquet
 Ad TVVM aduentum, medicamen vt sis.
 Aufuge dehinc!

Ecce! IVNCKERVS celebris coronas
 Obtinet, quas ex manibus Mineruae
 Cepit, vt TE illis hodie coronet.
 Haud mouet id TE?

Ne moreris, sed capias honores
 Qui TIBI pridem bene iam sederent,
 Me licet flentem, Pylades, relinques
 Nunc abiturus.

Lacrymor, quaeso lacrymere mecum,
 Osculum memet dare demigranti
 Vltimum flentem patiaris, et tunc
 Aufuge dehinc!



V I R O
 PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
 THEOD. ANDR. GOTTH. KRUGER
 AMICO SVO PERQVAM COLENDO

S. D. P.

ERNEST. LVDOV. HEIM.

Hae litterae meae si apud TE tantum valerent, vt mei arden-
 tissimi



tissimi erga TE amoris summaeque obseruantiae testes quamuis non locupletissimas esse putares, me iam omnia adeptum arbitrarer. TVAM incredibilem doctrinam, singulareque ingenium admiror, semperque ita admiratus sum, vt nescirem, an TE, quum iam mihi vel indigno summa TECUM amicitiae iura intercederent, magis colere deberem et obseruare, quam diligere. Doleo quidem ex altera parte, vicem meam, quod iam propter TVVM discessum in eo est, vt non amplius ex doctissimo TVO sermone vberimi in me fructus redundare queant, sed ex altera parte laete praesentio, quam multas vtilitates tota patria, tota TVA ciuitas, tot aegrotantes ex TE dignissimo Aesculapii filio sint capturi. Hodie in cathedra collocatus, quanta TVA sit laus et gloria, quantaque futura sint TVA in rempublicam promerita, satis superque significasti. Et quin TIBI hunc diem gratuletur, erit, vt arbitror, profecto nemo. Gratulor itaque TIBI illum, gratulor diligentiam TVAM. Cape summos, qui iam TIBI offeruntur, quibusque iam pridem quisque TE bonus dignissimum censuit, honores! Perge, quo coepisti, me amare, et festina etiam, me inuito, in ciuitatem TVAM, resque TVAS ibi feliciter age. Vale. Dab. die XXX. mensis Septembris, cloccclxvii.

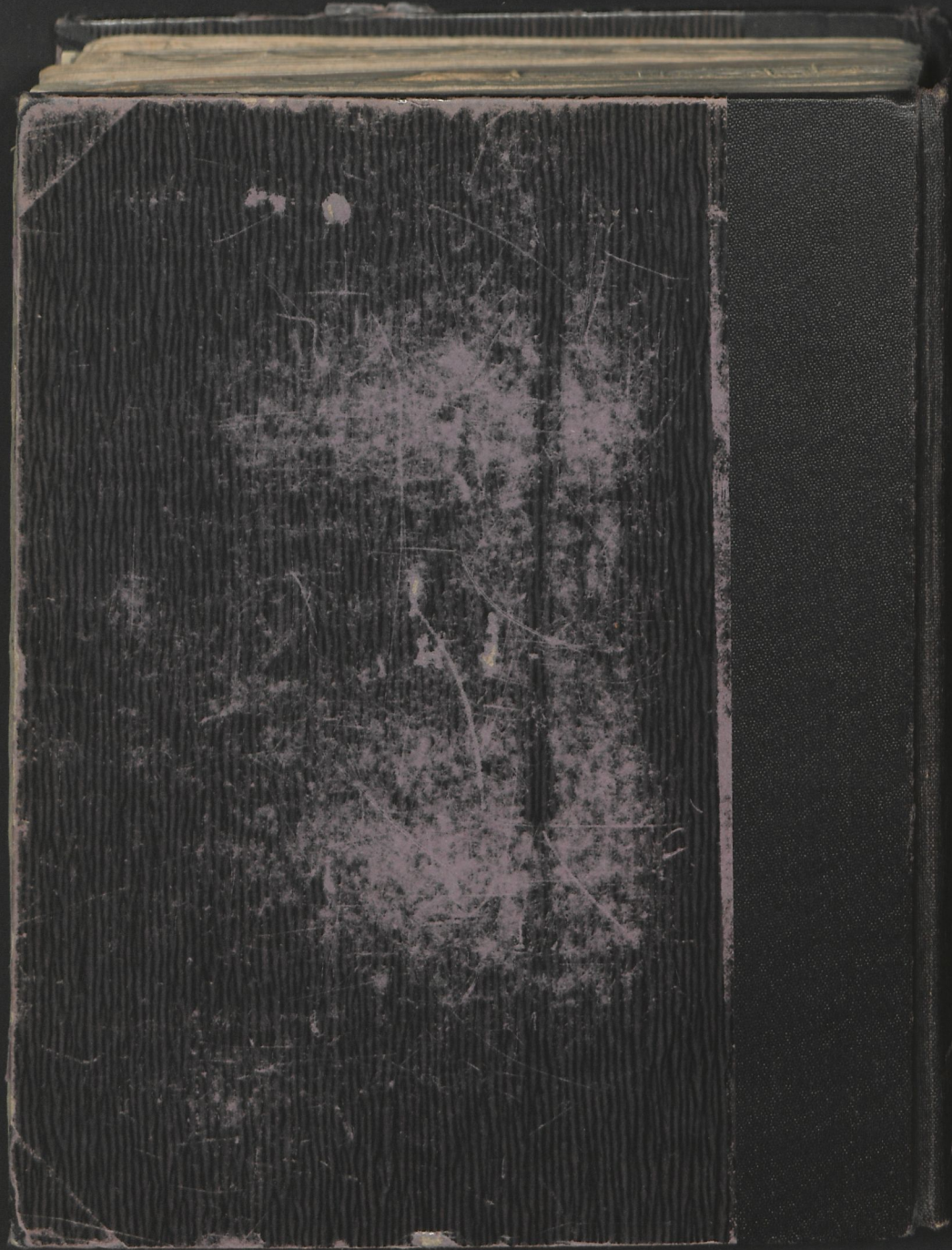


Halle, Diss., 1766-67



Rehro v







DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
EXPLICANS
EXANTHEMATVM DIVERSORVM
COMPLICATIONEM ET VICISSITVDINEM

QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICIIIS
ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
PRAESIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
ATQVE DOCTISSIMO
FRIDER. CHRISTIANO IVNCKERO
PHILOS. ET MEDICINAE DOCTORE
HVIVS PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PAEDAGOGII REGII AC ORPHANOTROPHAEI MEDICO
PRACTICO CONSTITVTO

PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

D. . OCTOBR. A. R. S. MDCC LXVII.

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR

THEODORVS ANDREAS GOTTHILFF KRÜGER
BEROLINENSIS.

HALAE MAGDEBVRG. LITTERIS HENDELIANIS.

